

SAHLSTEDT, ABRAHAM

Critik öfwer Tuppen om sagan af
auctoren til Sagan om tuppen.
=(Rubr.) Anon. Stockholm. 1-8.
1759-60.=. : [Del 5]

1759

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

SÄMLSTEDT

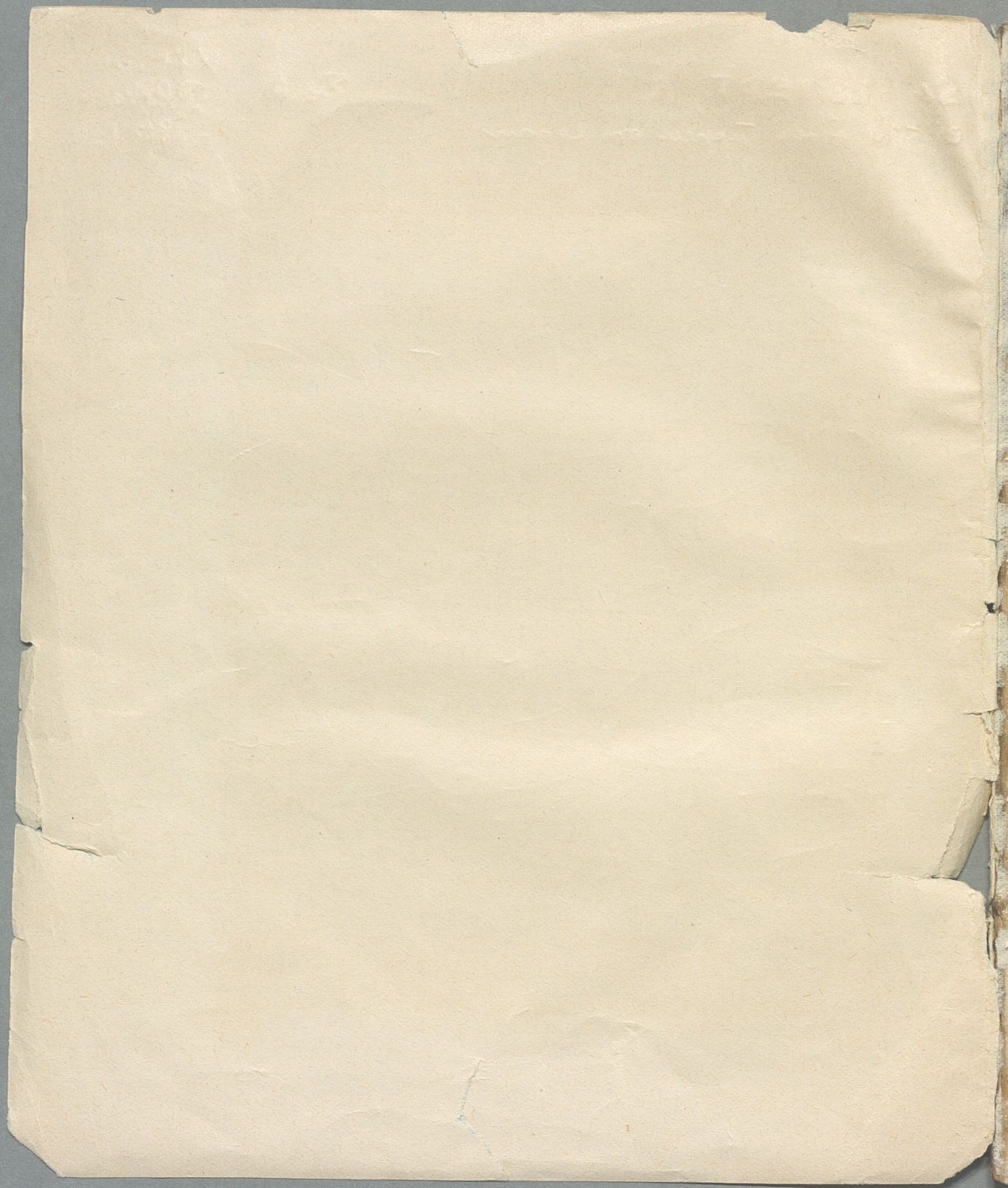
crink, also stamped on paper

Σ A

Vitt. Sv.
(Bv)

1700-1829

Imprimatur.
N. v. OELREICH.

Critik

Öfver

Suppen om Sagan

af

Auctoren til

Sagan om Suppen.

N:o 5.

Sag hade ärnat skrifa om Äsnan, men efter jag föll på Katten, så tänkte jag, det kan vara så godt at blifwa där. Desutom har Despreaux rimat bärt de bästa tankar om äsnan, så at det lär vara föga mer än kindbo- gen qwar, och därföre blefwe det ämnet nog ma- gert. Jag lär altså göra bäst, at jag håller i med Katten.

Katten kan intet tala, men han jamar så myc- ket bättre. La Bruijere talar om Katt-friget (*) på det sättet: „Om någon sade er, at alla kattor i „ett stort Rike hade samlat sig tusendtals på ett fält, „och at sedan de jamar en stund med full hals, ha- „de de med grymhet rusat på hwarandra, och lekt „så tillsammans med tänder och med klor, at i den-
na

(*) Tom, II, p. m. 130 Tit. Jugemens.

„na drabbningen blifwit på båda sidor nise eller tise
 „tusend kattor på platsen, som smittat luften på tise
 „mil omkring med sin stank, skulle J icke tillstå, det
 „wore det styggaste fältslag man någonsin hört om-
 „talas? Jag swarar, at jag tycker det wore så, och
 at en menniska kunde wäl undra öfwer, at sådant
 raseri skulle falla på kattor, som hafwa förnuft bak
 i nacken. De äro ock wärkligen förnuftigare, än at
 på ett så omenfligt sätt ödelägga sitt släkte. Där-
 före äro kattkrig allenast små kärleks-dueller, som
 slutas merendels med at å både sidor mista några
 hår-tappar.

Om Kattor kunde skrifwa, då skulle här blif-
 wa böcker som grå katten. Föråt mig min Lä-
 sare, at jag brukar detta gemena ordspråket, men
 det är icke i sig sjelf gemenare, än ett annat, som
 wi fått från krogen, och löper nu i hwars mans
 mun wid alla tillfällen: som det är ock. Då finge
 wi kan ske se en Saga om Rättan, som blefwe wäl
 längre än Sagan om Suppen, och äfwen putslusti-
 gare; ty kattor hafwa många löjliga äfwenlyr på
 Rätt-jagt. Men det tör vara vår lycka, at katten
 icke kan skrifwa; ty han ser ut at blifwa en arg cri-
 ticus. Jag tycker se huru han skulle föra kas med
 en hop Små-Skribenter, som mena sig kunna blifwa
 Auctorer, så snart de lärt göra up en penna, och tro
 sig vara wyrne at med myndighet underwisa andra,
 då de sielfwe nyss wändt igen at slå katt. (*)

Jag

(*) Ät en lek för Söstar Se figuren.

Jag har ännu om Katten så vändligen många tankar i mitt hufvud, at om jag skulle utföra altsammans, blefwe där af en hel tanke-wolum. Men efter som jag icke har så mycket affeende på at göra mitt wärk tjockt, som at göra det godt, så will jag hellre draga in mina fattor tills vidare, på det jag icke må öfwerhoppa Läsaren med för mycket tankar på en gång. Jag lemnar således alla tankar, och går åter till min tjenst at criticera.

Jag måste likwäl förut meddela Läsaren ett bref, som gamle Fogden på Herregården där Alltor wistades, mig nyligen tillskrifwit. Besynnerligast är, at han och welat lägga sig på Swenska Orthographien; men råkat i så stor förwillelse, at man här i ett enda bref ser nästan alla de nya skrif-sätt, som af våra Reformatorer läras, och wisa ifrån det allmänna bruket.

Högtårade Herre.

Jag hafv nu waret här på gården i tu tiog år, men alldrig frå hedenhös tina wetsde mann af sli-an en fegd, som nu omstunder. Sedan Alltor skillades wiid gården, lades en höna ned, och alla människor wäntade något alster af Alltors blidubragd. Där blewo och try storlyndige kycklingar framflögte, hwi-lke ärkiändes för affomlingar af Tuppens slägte. De hawa wärdt till, och allts ingen kann tänka, huru den ena komm at täfwla med thy andro. När de sporde min Herres idrotter, och at han skrefwet om deras Utteläggares lewerne, wilde något hwar blifa hon-äm lik, och tänkte slagsa höft. Då bröts fosterbröd-
ra-lagen, de resde sig mot hwarandra och sattde sig i

Härnad. Nu huggas och hackgas de dagom mer och ingen lyster gifwa swiga. Jag beder ty min Herre willde af sin häffsamhets lyndelag snart wändda tågån med sitt yrke om Tuppens dyrd, annars blifer här tingen ända på slif ofattan och dysfran orlog. Om min Herre wändde sin hugpryddde margkunnighet på annat lärdoms ide, kunnde här blifwa spåkt på gården. Min Herres insigt kann i Lärosätiska stöder ärnå bästa utsigten. Förblifer ic. (*)

TOFFEL Sälachsson.

Jag swarade honom, at jag bryr mig alstintet om det där Tuppriget, de källtringarne må hackas; och wille han intet hålla styr på sina kycklingar, så skulle jag anlita Groffe Jägaren Severus, han skulle wäl komma och knäppa dem.

Ett annat bref har jag fått, som min blygsamhet borde förtiga, efter som det går ut på mitt berömt. Men Läsaren behagade icke gifwa ackt på saken, utan allenast på stylen och orden, (det kan ju ske i ett bref, så wäl som i en bok) så lär Läsaren finna, at man har icke brydt sig med några nyheter i Orthographien, men har i det stället gripit sig an, at följa den herstakande alamodiska smaken i skrifarten. Brefwet är ifrån Herren sielf på gården där Alktor wistades, och synes at han då hållit Tuppen för dödd.

Min Herre.

Jag bör fullgöra en får plickt. Ert skimrande arbete

(*) Stafnings sättet som här brukas har jag sielf och ingen annan förest upfunnit.

arbete öfwer min Supps lefwerne har upbläst min för-
 gwaſde fågnad. Sedan hans lysande röſt gick ned i det
 mörka tyſta, har min frögd warit ſorg. Er förtjenſt
 fordrar af mig taekſägelses offer. Mitt ros kan ej ſmie-
 tra er dygd. Dock gör jag mig det glada hopp, at I
 uttyden wäl det jag ej menar illa. Man finner öfwer
 alt, huru er snilles eld brinner. Om jag böde till, at
 med mitt pris den ſamma upweſta, kunde en ſådan
 köld ſnarare utſläcka honom. Min ſwaghet är för klen
 emot er styrka. Man ſkulle här lätt ſtilja natten ifrån
 dagen. Jag känner min brist i ſådan ymnighet. Mitt
 bemödande wore fåfångt. Jag bör hellre wälſia en få-
 drig hwila, än ett ſå plogigt arbete. Er godhet bör
 erkännas. Min dödliga Altkor kunde ej af någon an-
 nan bliſwa odödlig. Efterwerlden ſkal döma om båg-
 ges edra blänkande egenſkaper. Swad mig angår, lär
 jag tala derom till deſ jag i mullen ſtorknar. Tmedler-
 tid är det mig en glad fågnad och blir mig ett kärt
 namn, at all min tid få kallas

Min Herres

lydige dräng
 Kik af Roſperuk.

Nu kommer jag åter till critiken.

Pag. 36. talas om Skrifware Ståndet i Japan,
 och det förakt de råkat uti genom ſin torſtighet, ſom
 kommer af deras otillräckliga löner. Jag finner ibland
 Altkors papper ett Memorial om den ſaken, ſom bli-
 wit till någon där i landet ingifwit, och hwaraf jag
 will utdraga det wäſendtligaste.

Öfversättning ur Japaniskan.

När man talar om Rike eller Regering, så in-
 nefattar det ett begrep om folket som skall regeras och
 och om Regenten som skall regera. Kan ett folk icke
 vara utan Regent, så kan icke heller en Regent vara
 utan Ämbetsmän. Dese deltaga mer eller mindre i
 göremålen efter deras syflors beskaffenhet. Så litet
 Regenten kan vara utan Ämbetsmän, så litet kunna
 dese vara utan betjenter: hwilke deltaga mer eller
 mindre i Ämbetsmannens syflor, alt efter deras be-
 skaffenhet. Dese plåga kallas tårande Lemmar, utom
 hwilka de närande Lemmars samhälle skulle förwand-
 las till en sammanrotning af willdjur. Ty där ingen
 styrelse är, där är ingen ordning; och där ingen ord-
 ning är, där uphörers menskligt samhälle. Till ett Ri-
 kes bestånd äro altså de tårande Lemmar och de närän-
 de lika nödwändige. Men som de förre äro syhsel-
 te med Riksstyrelsens ärender, så kunna de icke på an-
 nat sätt nära sig än genom löningar: och dese måste då
 vara sådane, at ämbetsmän och betjenter där af kun-
 na lefwa. Wår Regering är andelig och werldslig.
 Den andeliga lönas på ett sätt, at de aldrig känna
 tyngden af tidernes omskiften till mer eller mindre dyr-
 het på lifsuppehälle. Samma beskaffenhet är det och
 hos oss med större delen af frigsståndet: men de fleste Ci-
 vil betjenter skola lefwa af den dem i pengar anslagne
 lönen. Då lönings Staten uprättades, kunde en lef-
 wa med två tredjedelar mindre än nu, hwilket ses af
 alla gamla råfskapper; icke des mindre skall en civil-
 betjent lefwa nu med samma lön, som då. De klaga
 och

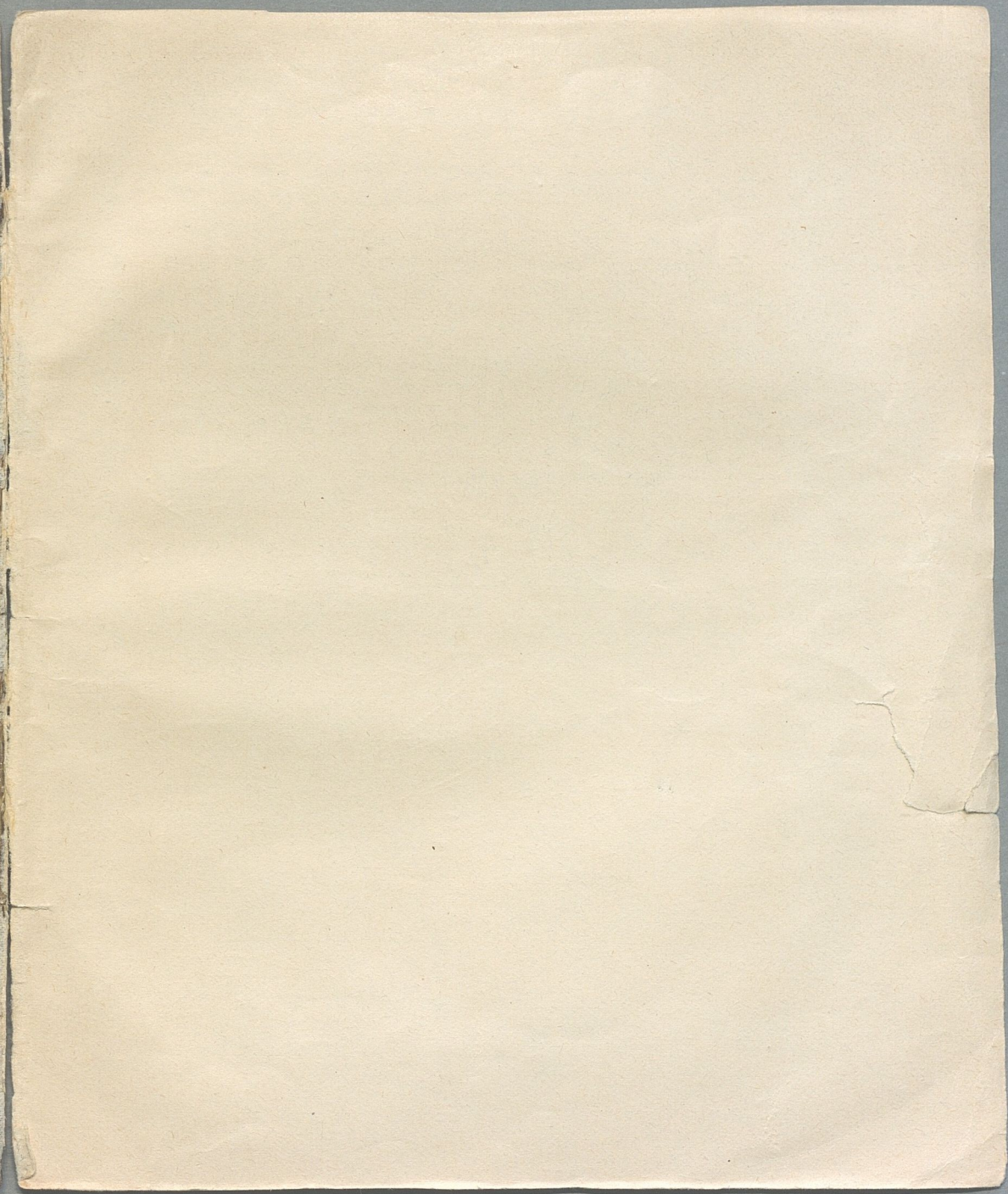
och qwida, men hwem skall höra dem. De närande lemman känna icke tyngden af tidernas dyrhet; ty de winna i proportion därefter på alla sina rörelser och handteringar. Andelige och en del af frigsståndet äro åfwen i detta fallet känslöse, ty som deras löningar bestå i hwad som hörer till lifsupphålle, så tryckas de icke heller af dyrheten därpå, hwarwid åfwen skillnaden är märklig at lesiwa på landet, och at lesiwa i Staden. Här af har händt, at i förra tider wid någon påträngande nöd för Riket, har man gripit till betjeningens halftwa löner, som då förnämligast drabbat Ciwil ståndet. Och torde mången i hast föreställa sig, at man ej haft nog kunskap om alla andre utvägar i finance-wärket, och at det skulle tyckas dem wara nog hårdt, då man tager födan ifrån en betient som är satt at tjena och kan icke föda sig på annat sätt. Swilket fördenskull sedan blifwit lindrat med allenast något litet afdrag af lönerna.

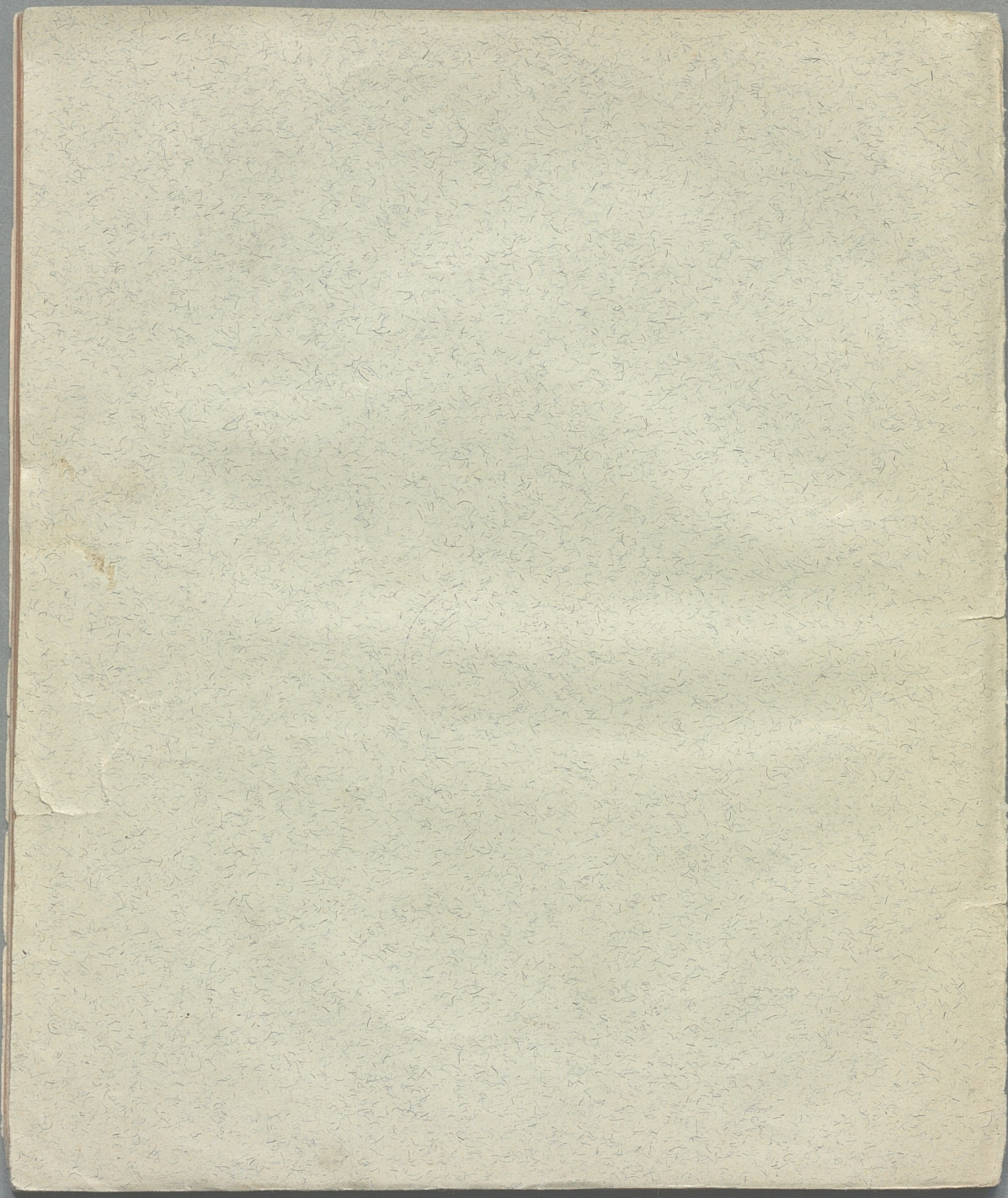
Under Ciwil-Stånd eller Ciwil betjening förstår jag här både Ambetsmän och betjenter, ifrån de högsta till de lägsta; så wida alle, hwarefter sin syftas beskaffenhet, deltaga i Regerings ärendernes handterande och utförande. I närwarande swära tids belågenhet, är den en sådan betient anslagne lönen icke till hål ten tillräcklig till en knapp och nödortstig utkomst, nämligen at lesiwa hwar efter sitt stånd. Detta kunde genom calcul å dagga läggas, om icke saken wore så klar och så bekant, at inga bewis torde behöfwas. Hwarmed skall då bristen fyllas? om man förutsätter, at en som skall blifwa Ciwil-betjent måste hafwa studerat, (*) så har han icke haft tid at lägga sig på andre närings-sätt; icke heller haft tillfälle därtill, som nu den allmänna upfostrin-

(*) Sådant är lifmätigt den nu mera tagna författningen om de ynglingars examinerande som skola i tjenst antagas.

ringen är. Somlige äro icke heller fallne till annat, ehuru de äro skicklige till Civil syftor: kunna de altså icke förtjena det som brister i lifs uppehålle på något annat sätt, så måste de lida nöd. Men om ock en del kunde förtjena något utom tjensten, så blifwer frågan, om icke tjensten måste försummas. Hvilket är oundvikeligt och bestyrkes af försarenheten. Grad skada Samhället tillflyter genom försummelse i tjenester, lär icke behöfwa bewisas. Däremot måste en, som icke kan förtjena, vara betänkt på andra utvägar at fylla bristen, om han icke skall lida nöd. Är det en skålm, så tager han mutor och wränger rätt, eller bestickes af gäfwor at draga ut tid, blanda bårt omständigheter, förmodrka saker, gynna den ena mer än en annan, och så widare. Här få wi igen egennyttan, som är sjelfwa roten till all oordning och willerwalla i Staten i affeende på de tårande lemmar. Är han ärlig karl, så måste han råka i nöd och trångmål; hwarigenom han blir nedslagen, sorgsen och på slutet oförmodgen till Rikets tjenst, samhället till skada, som bäst behöfwer ärligt folk. Han måste för djupa sig i skuld och nödgas lita till de närande lemmar om hjelp. Han blir af dem ansedd med föracht, som följjer fattigdomen åt. Föracht för Regeringens betjenter söder olydnad, och af denna föllan härflyter all oordning och willerwalla i samhället i affeende på de närande lemmar. De närande lemmar, hwars angelägenheter skola af de tårande besörjas, blifwa ock måst här af lidande.

Så nödigt som det altså är, at en regering har betjening, så nödigt blifwer ock, at regeringens betjenter hafwa tillräcklig lön. Där lifs uppehålle brister, må man snarast af menniskornas onda, stå wänta onda utvägar. Af ärlighet och dygd wäntar man annat; men det är ock at lemna dygden på det hala, när man utsätter ärligheten för de frestelser som trångmål och nöd med sig föra. En bedröflig försarenhet witnar, at mängen ärlig mans ärlighet i sådane fall gått förlorad. Hvilket ej så bör wara, där botemedel görligen kunna upfinnas. Men hwar och en lär säkert finna, at osunnighet i financie wårket ej är rätta orsaken här till, utan Rikets tillstånd som ej annat tillåter. Kancim den 42 Februo år 6543.

www.books2ebooks.eu